نیگەرانی ئەمریکا و گشتپرسی باشوور! … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

ئەمریکا لە ساڵی ٢٠٠٣دا کاتێک کە "سەدام"ی پەت کرد و دواتر بە فەرمیی داگیر کردنی عیراقی راگەیاند، ئەو هەڵوێستەی ئەمریکا بە بەرژەوەندیە ئابوورییە و سەربازییەکانی خۆی بوو وە بەلایەوە گرنگ بوو کە لە ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەیمەنەی خۆی بسەپێنێت. واتە ئەمریکا ئەو ماندووبوونەی بۆ رزگار کردنی گەلانی عیراق یان بەرژەوەندیی نەتەوەیی کورد ئەنجام نەدا وە بۆ ئەوە نەبوو کە ئیران ببێت بە حاکمی عیراق و تورکیا بە بێ ماندوو بوون لە شیلاوەکەی هەڵنەشێ!
دوای کۆڕەوی بەهاری ساڵی ١٩٩١ بە تایبەتی دوای ئەوەی ئەمریکا رژێمی بەعسی رووخاند لە ساڵی ٢٠٠٣ وە، لەو کاتەوە گوتە و دەسەڵاتی ئیران لە دەستێوەردانی کێشە و رووداوە ناوەخۆیەکانی عیراق بووە بە دیاردەیەکی زەق. هەر کەسێک بە سەرۆک کۆمار و سەرەک وەزیرانی عیراق دەستنیشان کرابێت پێشوەخت و پێش هەڵبژاردنەکان رەزامەندی ئیرانی بە وەرگیراوە، وەکو "جەلال تاڵەبانی، فوئاد مەعسوم، مالکی و عەبادی".

زۆرن ئەوانەی کە پێیان وایە زۆری ڕێژەی شیعە لە عیراق و بەهێزی هەستی مەزهەبی لە لایەن ئەو پێکهاتەیە هۆکاری وابەستە بوونیاننە بە ئیران کە وەک وڵاتێک لە ناوچەکەدا بە سەرۆک و دەمڕاستی شیعە ناسراوەو هەوڵدەدا بە سەرکەوتنی ئەو مەزهەبە لە ململانێی نێوان شیعە مەزهەب و سوننە مەزهەب دا. ئەم بۆچوونە ڕەنگە ڕاستی تێدا هەبێت بەڵام هەموو شتێک نییە!

بۆ ئیران مەسەلەکە تەنیا بڕوا بوون بە مەزهەبێکی دیاریکراو نییە، مەسەلەی ئابووریی و بەرژەوەندیی و سەپاندنی هەیمەنە و دەسەڵاتی ئیران لە ناوچەکە دا گرنگە وە پاراستنی پێگەی ئیران وەک زلهێزێکی ناوچەیی بۆ ئەوان جێگەی مەبەستە، ئەمە لوبی مەسەلەکەیە. بۆ پێکانی ئەو مەبەستە ئیران هەستی شیعە مەزهەب بەکار دەهێنێت بۆ دروستکردنی پێگەی جەماوەریی لە عیراق. بۆ سەلماندنی ئەو ڕاستییە ئەگەر ئاوڕێک لە "هەرێم" بدەینەوە دەبینین ئیران بە ئەندازەی ئەوەی لە ناوەڕاست و باشووری عیراق دەسەڵات و گوتەی هەیە لە

کوردستان دەئەوەندە، لە کاتێکدا میللەتی کورد کێشەی مەزهەب و ئاینیی نییە کێشەی کورد کێشەی نیشتمانیی و نەتەوەییە.

لە دوای "جەنگی کەنداو" و بە تایبەتی لە ساڵی ٢٠٠٣ وە ئەمریکا ڕاستەوخۆ بوو بە لایەنێکی کاریگەر لە بەلادا خستنی کێشەو ڕووداوە سیاسیی و سەربازییەکان لە عیراق. بە ئەو مەبەستە کات و پارەیەکی زۆر و ماندوو بوونیکی بێهاوتای خستە گەڕ. ئەمریکا ئەو هەوڵانەی بە ئەوە نەبوو کە ئیران و تورکیا سنووریان بۆ ئاواڵا بکرێت و ببن بە حاکم و دەسەڵاتدار و دەمڕاست لە عیراق و توانای ئەوەیان هەبێت زۆربەی سەرانی پارتە سیاسییەکان لە فەلەکی خۆیاندا بخولێنەوە. ئەم خاڵە بە ئەمریکا مایەی نیگەرانییە وە فەشەلی خۆی تیادا دەبینێت!

گەشە کردنی دیاردەی گەندەڵی سەرانی پارتەکان و کەسایەتییە عیراقییەکان دوای کۆنتڕۆڵ کردنی عیراق لە لایەن ئەمریکا وەک دزی، خۆ دەوڵەمەند کردن و هەڵنانە پێشی هاوسەر، کوڕ و خزم وکەسییان بە کاییەکانی دەسەڵاتی نێو حکومەت و نێو پارتەکان، بە گومان ئەمریکاش ئەم دیاردانە تێبینی دەکات بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا تا کاتی پێویست بەکاریان دەهێنێت بە گوێرەی قۆناغی پلان و ستراتیژییەتی نیشتمانیی و نەتەوەیی خۆی. هەروها گەندەڵی کەسایەتی و سەرۆک پارتە سیاسییەکان لە دوور و نزیک زەرەری نییە بە بەرژەوەندیی ئەمریکا وە کاردانەوەی نابێت لە سەر ناوبانگی ئەمریکا. مەسەلەی هەڵبژاردنی سەرکردەی خاوەن پرنسیپ و بەها بەرزەکان یان دڵسۆز بە پرسی نیشتمانیی و نەتەوەیی عیراق یان پرسی کورد سەنگی مەحەک نییە بە مسۆگەر کردنی پشتیوانی ئەمریکا. لە لایەکی تر ئەمریکا تا هەنوکە کات ناکوژێت بە پەروەردە کردنی ئەو کەسانە و میللەتانی ئەو ناوچەیە، ئەمریکییەکان تەنیا کات دەدەن بە ڕاهێنانی سەربازیی و بەکارهێنانی ئەو سەرمایە مەزنەی لەو ناوچەیەدا وەک هێزی زەمینی پیادە و کردنی بە کەوا سووری بەر لەشکر لە شەڕەکانی دژ بە داعش دا.

ئەمریکا پلان و ستراتیژییەتی بە کۆنتڕۆڵ کردنی عیراق و ناوچەکە تەنیا بە ئەمڕۆ نییە، بەڵکو دەیەوێت بە ئایندەش عیراق هەر لە ژێر کۆنتڕۆڵی خۆیدا بێت. ئەمریکا دەرک بەوە دەکات کە ئیران و تورکیا دوو زلهێزی ناوچەیین و ئەجێندای تایبەتیان هەیە کە عیراق بکەوێتە ژێر دەسەڵاتی ئەوان، بە ئەو مەبەستە هەر دوو لایان لە هەوڵی ئەوەدان کە دەسەڵاتدارانی هەرێم و کەمە نەتەوەکانی نێو عیراق بە ئەو مەبەستە بەکار بهێنن.

تورکیا مەبەستیەتی لە هەرێم دەسەڵاتی تەواوی هەبێت نەک تەنیا بە مەسەلەی دەسکەوتی ئابووریی بەڵکو بە لێدان و دژایەتی کردنی یەپەگە و پەکەکە، هەوڵدان بۆ تێکدانی هاوپەیمانییەتی نێوان “پارتی یەکێتی دیموکرات” و ئەمریکا.

ئیدارەی ترامپ، لە سەرەتای کار بەدەستبوونیان لە کۆشکی سپی، لە چەند خاڵێکدا “پلانی پارێزگاری کردن لە ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەییان” داڕشت، وەکو سیاسەتییان بەرامبەر بە ئیران و ددانیان نا بەوەی کە ڕێککەوتنی ئەتۆمی نێوانی ئەمریکا و ئیران کە لە کاتی ئیدارەی “ئۆباما” دا واژۆی لە سەر کرابوو لە بەرژەوەندیی ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەیی ئەمریکا دا نییە و ”ترامپ” هەر زوو لە وتارەکانیدا ئاماژەی بە نیگەرانی وڵاتەکەی دا بەرامبەر بە دەسەڵاتی ئیران لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا. مەسەلەیەکی تر مەترسی کۆڕیای باکور بوو کە هەنوکە پەیوەندییان لە خراپترین قۆناغدایە لەگەڵ ئەمریکا. کێشەیان لەگەڵ ڕووسیا و مەترسییەکانی. جەنگی دژ بە داعش و دژایەتی کردنی “ئەسەد” لە سووریا، ناتەبایی لەگەڵ تورکیا و گەشەکردنی ئابووری “چین” و گەلێک بابەتی تر.

ئەمرۆ لە عیراق هەر هەنگاوێک کە لە چوارچێوەی “پلانی پارێزگاری کردن لە ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەیی” ئەمریکا دا دەربچێت، یان ببێتە هۆکاری دروست کردنی کۆسپ لە بەردەم بە ئامانج گەیشتنی ئەو پلانە دارێژراوە، بێگومان ئەمریکا پشتیوانی ناکات.

ئەمریکا بە دژایەتی کردنی ئیران و تورکیا بەرژەوەندیی لەوەدایە کە کێشە و گرفتی نێوان سونە و شیعە و عەلەوییەکان لە پەرەسەندندا بێت وە خاڵی هاوبەش دروست نەبێت لە نێوانیان کە ببێتە هۆی یەکگرتنیان. ئەمریکا دەرک بەوە دەکات کە یەکێک لەو مەسەلانەی کە هەموو لایەکیان لەسەری کۆک دەبن و یەک دەگرن مەسەلەی “پرسی کورد و سەربەخۆیی نەتەوەی کورد” لە ژێر دروشمی پاراستنی یەکێتی عیراق و پاراستنی ئەمن و ئاسایشی ناوچەکە. لە دەرئەنجامدا ئیران دەسەڵاتی لە جاران زیاتر دەبێت لە عیراق، تورکیا لە هەرێم وە خاڵی هاوبەش و نزیک بوونەوە دروست دەبێت لە نێوان عیراق، سووریا، تورکیا و ئیران. کە ئەمریکا نایەوێت ئەوە روو بدات ئەمەش هۆکاری ئەوەیە کە ئەمڕۆ ئەمریکا نیگەرانی خۆی دەردەبڕی بەرامبەر بە ئەنجامدانی “ریفراندۆم” و دەسەڵاتدارانی باشووری وڵات.